

Natalie Angelica Sagstad
Studiekonsulent
Institutt for informasjons- og medievitenskap
Det samfunnsvitenskapelige fakultet
Universitetet i Bergen

PROGRAMSENSORRAPPORT FOR BACHELORPROGRAMMET I FILM- OG TV-PRODUKSJON (3. RAPPORT)

Undertegnede tiltrådte som programsensor for bachelorprogrammet i film- og fjernsynsproduksjon våren 2015. 4-5 mai 2017 ble det, for tredje gang, avholdt møte med studenter og med faglig stab. Ettersom et nytt bachelorprogram i film- og tv-produksjon igangsettes fra høsten 2017 er denne rapporten lagt opp som en oppsummering av det gamle programmet. Rapporten peker på noen områder som vil være aktuelt å ta høyde for når det gjelder det nye programmet, samtidig som det fremdeles er aktuelt å ivareta interessene til studentene i gammelt program på best mulig måte.

Opplæring

Studenter på alle nivå (1 års til 3 års) peker på at opplæringsbiten i for stor grad bærer preg av rykk og napp. De enkelte workshops er veldig konsentrerte, med mye å sette seg inn i, deretter går det for lang tid til neste gang. Dermed gis det liten anledning til vedlikehold av kunnskapen, og man må begynne på scratch igjen. Studentene kan selvsagt bøte på dette ved å booke utstyr og utforske dette på egen hånd, men selve undervisningsstrukturen bør også imøtekomme denne utfordringen.

En mulig løsning er å legge inn flere mindre øvelser underveis, slik at studentene også i større grad får anledning til å gjøre seg kjent med flere fagfunksjoner. Slike øvelser kan ha form av ferdigdefinerte oppgaver, der ulike tekniske løsninger betones (eks bruk av steay cam, dialog med reaksjonsskudd, lyssetting for natt). Opplæringen bør særlig ivareta to (muligens motstridende) forhold: Kontinuitet i utvikling av ferdigheter, og rullering av fagfunksjoner. På denne måten sikres best mulg grunnlaget for valg av spesialisering senere i studieløpet.

Mangfold av produksjoner

Produksjonene er i dominerende grad rettet mot enkamera fiksjon og dokumentar, med tyngdepunktet for de fleste innen fiksjon. Imidlertid bør en utdannelse innen tv-produksjon også gi trening i flerkameraproduksjoner. Det vil også gi studentene erfaring med en større bredde av formater. Enkelte studenter får opplæring i flerkameraproduksjoner gjennom Student-tv, men dette bør være et ansvar også programmet tar.

Evaluering

Hvordan evalueringsprosessene er lagt opp ved programmet fremstår som nokså uryddig, og krevende å få en oversikt over. Her ser det ut til å være ulik praksis fra emne til emne og fra faglærer til faglærer. Det kan være hensiktsmessig å skille mellom tre ulike evalueringssituasjoner: ved oppstart/utvikling, underveis i produksjonen, og ved ferdigstilt produksjon.

Oppstart

Studentene er stort sett tilfreds med den oppfølgingen de får ved oppstart, når det gjelder pre-produksjonsfasen, med henblikk på konseptualisering og manus, og produksjonsplanlegging. Enkelte studenter oppfatter imidlertid denne fasen som noe kort.

I produksjon

Her spriker tilbakemeldingene. På den ene siden fremheves det at staben er tilgjengelig på epost, telefon, og på huset. På den annen side savnes det at staben også kan være tilstede på enkelte opptaksdager, slik at de kan gi tilbakemeldinger på utfordringer som måtte knytte seg til settet. Dette gjelder både for hvordan man best kan løse en scene, og for eventuell hjelp til å løse opp i konflikter innad i produksjonsgruppen.

I etterkant

Inntrykket er evalueringen av web-serie danner malen for flere andre produksjoner. Det vil si en visning med muntlig tilbakemeldinger i plenum. Programsensor har selv vært til stede ved to slike sesjoner. Gjennomgående oppfattes disse sesjonene som mangelfullt organisert og med uklart pedagogisk formål. For det første er kommentarene tidvis nokså springende avhengig av hvordan produksjonen fremstår (hvilket i noen tilfeller kan være naturlig). Her bør det være mulighet for å gå mer systematisk til verks og kommentere hver enkelt fagbidrag (foto, regi, klipp, osv). For det andre, det legges i alt for liten grad vekt på hvordan de andre tilstedeværende gruppene kan få et utbytte av evalueringene som ikke angår deres produksjon. Her kan man tenke seg større grad av involvering i form av at også de ulike gruppene gir hverandre tilbakemelding på konkrete forhåndsdefinerte punkter. En evaluering i plenum fører også med seg at tilbakemeldingene blir mer runde i kantene enn det som er nødvendig. Her bør man vurdere en evalueringssituasjon der faglærere møter gruppene enkeltvis, eventuelt en skriftlig sluttevaluering.

Teori og praksis

Foruten undervisning i produksjon innen ulike sjangre og format, der teorien i stor grad retter seg mot anvendelse av visse ferdigheter og spesifikke kunnskapsområder, har studentene også tatt utvalgte emner innen medievitenskap, samt exphil/exfac. Studentenes erfaring med de medievitenskapelige emnene er blandet. Noen opplever at de fyller opp dødtid mellom produksjonsperiodene, og at de derfor ikke ser en klar overføringsverdi til det øvrige studiet. Andre syns at enkelte av emnene virker

irrelevante for utdanningen (resepsjonsstudier nevnes ofte), mens andre emner anses som nyttige (filmhistorie, fortelle teori). Men også de nyttige emnene kan det være en hake ved, ved at de ikke finner sin naturlige plass innen utdanningens årshjul. Dermed oppleves teorien som lite integrert.

Å kombinere praktiske ferdigheter med teoretisk innsikt er en stor utfordring for et praktisk innrettet studieprogram. For det første skal teorien motiveres, for det andre skal den komme på et ideelt tidspunkt, og for det tredje skal den kunne anvendes både til kritisk refleksjon og som en kunnskapsressurs i utviklings- og produksjonsfasen. Å ivareta alle disse tre formålene er ikke enkelt. Det som i alle fall er av betydning er at studentene tidlig i studieforløpet danner seg en bevissthet om at praksis, teori og refleksjon inngår i en helhet, og at innsikt i teori og evne til refleksjon er etterspurt kompetanse i bransjen.

Refleksjonsnotat

Studentene skal for hver produksjon skrive et refleksjonsnotat, som inngår i evalueringsgrunnlaget. Her er det utarbeidet et godt og instruktivt veiledningsdokument om hvordan et slik notat bør utformes. Også på dette området spriker studentenes erfaring. En relativt høy andel innrømmer at refleksjonsnotatet bærer preg av en pliktøvelse som skrives i siste liten. En annen gruppe studenter, og dette gjelder særlig de som går siste året, bruker refleksjonsnotatet aktivt i samspill med loggføring av produksjonsprosessen, og for å synliggjøre sitt bidrag i produksjonen. For sistnevnte gruppe er det også mer vanlig å trekke veksler på pensumlitteraturen underveis i arbeidet med notatet.

Her ser det ut til å være rom for å bli mer konsekvent i opplæringen, ved å skjerpe bevisstheten om formålet ved et refleksjonsnotat og rutiner for utviklingen av det. I bransjen er det en knapphet med tid og anledning for å reflektere over produksjoner etter at de er ferdigstilt. Her kan refleksjonsnotatet spille en rolle i utdanningen ved at det aktivt brukes i en evalueringsprosess. Studentene skal således ikke nøye seg ved å si hva de har gjort og hvorfor de enkelte valgene ble tatt, men også reflektere over hva de ønsket med produksjonen, hvordan den ble, og hvilke erfaringer de kan trekke av dette. I denne sammenheng vil innsikt i teoretiske bidrag kunne heve nivået på refleksjonen.

Samarbeid

Studieprogrammet har hatt flere emneenheter felles med de andre praktiske programfagene. På førsteåret lages en webserie der interaktive elementer skal inngå i produksjonen, mens for andre året står journalistisk basert dokumentarinnhold på planen. Begge disse samarbeidene har til dels hatt utfordringer. For webseriens del er det særlig opplevelse av eierskap til produksjonen og arbeidsfordeling som studentenes tilbakemeldinger dreier seg om. Dette er den første store produksjonen studentene blir satt til, og for mange er det å produsere en seriefortelling rettet mot web stor nok

oppgave i seg selv. Det å samtidig tenke på hvordan interaktive elementer kan inngå blir for krevende i tillegg. Dessuten opplever flere grupper at studentene fra de to programmene ikke klarer å få et felles eierskap til produksjonen. Den ene studentgruppen gjør sine oppgaver, den andre sine, uten et felles ansvar for helheten. Samarbeidet med journalistikkprogrammet har vært av en annen karakter, med felles emner i dokumentar og reportasjelijournalistikk. Her har rekkefølgen på emnene og plassering i årshjulet vært en kilde til misnøye. Studentene har opplevd at man først lager en større dokumentarproduksjon og deretter mindre reportasjer som en unaturlig progresjon. Dessuten har det grunnet journaliststudentenes undervisningsopplegg vært et lenger opphold mellom de to emnene som studentene har oppfattet som dødtid. Erfaringer med veiledning og evaluering spriker også her. Noen studenter opplevde at faglærer i de journalistiske emnene ikke tilstrekkelig var opptatt av de audiovisuelle delene av produksjonen, og heller vektla de journalistiske kriteriene. Andre var derimot tilfredse med de tilbakemeldingene som ble gitt. Her er det tydelig at mye står og faller på hvilken faglærer som har ansvaret for gjennomføringen av emnet. En tydelig "bestilling" til faglærer er derfor å anbefale.

Disse problemene vil man naturlig nok kunne luke ut i det nye programmet. Imidlertid er det gode grunner for å legge opp til interaksjon mellom de praktiske programmene, både med tanke på ressursutnyttelse, og for bredden i utdannelsen sin del. Å møte ulike produksjonskulturer, med krav om innpassing av tekniske løsninger og utforming av innhold er vesentlig for den kompetansen studentene skal gå ut i arbeidslivet med.

Spesialisering

Studentene velger sin spesialisering i løpet av sisteåret. Studentene er av den oppfatning at studiet som helhet i større grad kunne bygget mer opp mot tredjeåret, ved en mer trinnvis prosess frem mot endelig spesialisering. Det beste hadde vært å ha mange og hyppige workshops gjennom hele utdannelsen. Slik det er nå bærer spesialiseringen litt preg av å velge og å håpe på det beste. Studentene føler at de ikke er ordentlig fortrolig med hver enkelt fagfunksjon før de velger spesialisering. Enkelte har holdt på med samme fagfunksjon gjennom hele studiet, enten fordi de hadde allerede en bestemt interesse, eller fordi de tilfeldigvis ble tildelt en funksjon de oppdaget at de likte godt. I større grad ønsker de en mer inngående introduksjon til hva man egentlig holder på med i de ulike funksjonene. Fordelingen av fagfunksjoner er til en viss grad også styrt av de ulike funksjonene som skal fylles opp, noe som medfører at det er noen som risikerer å ikke få sitt førstevalg oppfylt.

Tidspunkt for når studentene skal begynne å tenke på spesialisering er en avveining av mange forhold. Studentene skal kunne ta en kvalifisert avgjørelse basert på den kunnskap og de erfaringer de har gjort seg med de ulike fagfunksjonene. Samtidig er det sånn at studentene føler at studiet først kommer ordentlig på plass når dette valget er gjort. Noen fagfunksjoner ser ut til å bli mindre vektlagt i opplæringen enn andre. I

gjøres i studiet enten i liten grad avdekker noen form for misnøye, eller resulterer i liten respons når studentene blir invitert til å finne løsninger.

Programmet er så vidt vites lovet nye ressurser. Dette synes helt nødvendig, spesielt med tanke på å kunne gjennomføre de ambisiøse planene for det nye programmet. Mye vil trolig bli annerledes ved å flytte programmet til Media City, og ved at det ikke lenger er de samme overlappene med andre studieprogram. Samtidig representerer det en stor utfordring ved å legge forventningene på et riktig nivå og å oppfylle det man presenterer i programbeskrivelsen. Av det som er tatt opp i dette notatet er følgende punkter vesentlig å få på plass også i det nye programmet.

- Forholdet mellom teori og praksis
 - Når det profesjonelle praksismiljøet kommer tett på kan det teoretiske aspektet lett mistes av syne. Men teoretisk innsikt, evne til analyse og kritisk refleksjon er noe bransjen har behov for og etterspør.
- Vektingen mellom en bred opplæring og spesialisering
 - Nærhet til bransjen kan resultere i et ønske om tidligere spesialisering. Dette er sikkert gjennomførbart hvis produksjonsvolumet øker. Da kan man fremdeles sikre at studentene får tilstrekkelig kjennskap til de forskjellige fagfunksjonene.
- Evalueringsprosessene
 - Evalueringene bør få et mye tydeligere pedagogisk design enn det som er tilfellet i dag. I større grad bør studentene involveres mye mer i denne prosessen. Både i refleksjon over egne produksjoner og med tilbakemeldinger til studentkollegaer.
- Bransjekunnskap
 - Beliggenheten i MediaCity vil hjelpe på bransjekunnskapen, men dette er fremdeles kun et lite utvalg av produksjonsmiljøet. Tv-industriens hvem, hva, hvor bør inngå som en sentral komponent i utdannelsen.

Oslo 22 september 2017

bransjen er produsenten den med det overordnede ansvaret for produksjonen, uten at dette ser ut til å speile seg i utdanningen. Flere av produsentstudentene oppga at de tok denne spesialiseringen ved negativt valg, det vil si de følte seg ikke trygge nok til å utøve noen av de tekniske funksjonene.

Det er også behov for å tydeliggjøre i enda større grad at en bachelorgrad i tv-produksjon med spesialisering sjelden er tilstrekkelig for å kvalifisere til en jobb i bransjen. Flere av studentene – dette gjaldt særlig tredjeåret i 2015 – uttrykte skuffelse over ha blitt klar over dette sent i studiet. Dette taler muligens for en tidligere spesialiseringsprosess, slik at studentene stiller sterkere i konkurransen for opptak på filmskoler og tv-skoler, eller for å sikre seg assistentstillinger i bransjen.

Bransjenettverk

Kontakt med bransjen ser i stor grad ut til å være ivaretatt gjennom bruk av forskjellige gjestelærere. Dette er en naturlig og viktig del av utdanningen. Utover det som er av gjestelærere opplever studentene at de mangler kontakt med det eksterne produksjonsmiljøet. Dette med bransjekontakt uttrykker de at de er minst fornøyd med for hele studiet. Andre studier de sammenlikner seg med jobber mye mer med bransjen, for eksempel gjennom praksisplass. De ønsker seg også innsikt i hva som foregår i et tv-hus. Hvordan jobber de? Hvordan er produksjonene lagt opp?

Studentene har svært mangelfull oversikt over produksjonsmiljøet i Hordaland, for ikke si resten av landet. Hvilke produksjonsselskap befinner seg i nærområdet, hva er deres produksjonsprofil, hvilke type oppdragsgivere har de? Disse spørsmålene oppgir de at de ikke kan gi svar på. Dette er kunnskap som er helt avgjørende å ha for en nyutdannet. I tillegg bør studentene gis et kort kurs i hvordan man oppretter et enkeltpersonforetak, og hvilke regler som gjelder for regnskap og bilagshåndtering.

Stabens situasjon

Studentene gir gjennomgående mye ros til den faglige staben. Staben oppfattes både som kunnskapsrike, imøtekomme og vennlige. Det virker som om staben strekker seg langt for å imøtekomme studentenes behov, blant annet ved å svare eposter og sms etter arbeidstid og i helger. Staben er fullt klar over mange av de utfordringene ved studiet som er påpekt i denne rapporten. Imidlertid er det slik at ressurser og studiets organisering setter noen helt klare begrensninger når det gjelder tilrettelegging og oppfølging.

Studentene har også på enkelte områder urealistiske forventninger. I noen tilfeller er det også en avstand mellom hva studentene sier at de ønsker seg og hva de følger opp. Tilbud om ekstraundervisning viser seg å resultere i svakt oppmøte, og det er liten rift om assistentstillinger når de videreformidles. Det er også slik at evalueringene som

Schema för årsrapport av programsensor

Namn: Bengt Johansson

Programsensor vid

Fakultet: Den samhällsvetenskapliga fakulteten

Studieprogram/fagområde: Medievetenskap

Programsensorperiod: 2014-2017

Rapporten är en sammanfattande rapport för perioden 2014-2017

Inledning

Den här rapporten är en sammanfattning och helhetsbedömning av programsensoruppdraget för bachelor- och masterprogrammet i medievetenskap vid universitetet i Bergen. Rapporten bygger på de tre tidigare författade rapporterna 2014, 2015 och 2016.

Rapporten är upplagd på följande sätt:

1. Sammanfattning av tidigare programsensorrapporter
2. Reflektioner kring sensoruppdraget
3. Utblickar och utmaningar

Sammanfattning av tidigare programsensorrapporter

Rapport 2014

Eftersom jag varit programsensor även under den tidigare fyraårsperioden var inte 2014 års rapport, som brukligt är, en inledande rapport med genomgång av programmets struktur och pensum. Istället var rapporten en utvärdering av masterprogrammet i medievetenskap. Då fokus i rapporterna under perioden 2010-2013 framförallt låg på bachelornivån, blev överenskommelsen med programrådet att 2014 års rapport främst skulle ägna sig åt masterprogrammet. Utgångspunkten för rapporten var programrådet synpunkter och idéer om hur masterprogrammet kunde göras om.

Rapporten grundades i mailkonversationen med Ole Johan Mjøs (programrådsleder) under hösten 2014. I denna konversation sammanställde programrådet synpunkter och idéer om hur masterprogrammet kunde göras om, vilket var utgångspunkten för 2014 års rapport.

I rapporten användes mina egna erfarenheter som utbildningsansvarig vid JMG vid Göteborgs universitet, de utvärderingar som gjorts i programsensorrapporterna 2010-2013, samt Erik Nymark

Esperås rapport *Fra studier till arbeidsliv. Undersøkelse av uteksaminerte kandidater ved Institutt for informasjons- og medievitenskap 2005-2013*. Detta för att ge inspel i diskussionerna kring omgörningen av masterprogrammet i medievitenskap.

För att få en systematisk översikt gällande masterprogrammet gjordes därför en omvärldsanalys (SWOT) som fångar in inre styrkor och svagheter samt yttre möjligheter och hot. Med andra ord sammanställdes erfarenheterna från rapporter och andra källor för att se möjligheter och risker med nuläge, och för att framtidsutsikterna för masterprogrammet skulle bli tydligare.

Styrkor (Inre)

I enkäterna bedömdes masterprogrammet väldigt positivt av studenterna. Om bedömningen jämförs med bachelorprogrammet låg nivån klart högre för masterprogrammet. Masteroppgaven sågs som det mest värdefulla, men generellt sett var studenterna även nöjda med kurserna. Även relationen till institutionen och dess medarbetare sågs som en styrka att bygga vidare på. Många lyfte fram möjligheten att få en kontorsplats på instituttet som viktigt för integreringen. Framstående forskning, ett etablerat program är andra fördelar som flera studenter pekade på.

Svagheter (inre)

Min bedömning är att masterprogrammets profil är relativt otydlig, särskilt i relation till andra masterprogram inom ämnet i Norge. Relativt få sökte masterprogrammet vid rapportens skrivande och platserna fylldes därför inte. Viss kritik mot innehåll i en del kurser och även synpunkter på metodundervisningen förekom i utvärderingarna, men den verkade inte vara särskilt spridd. Det fanns också viss diskrepans mellan vad studenterna uppfattade att utbildningen gav för yrkesfärdigheter jämfört vad studenterna själva hade för ambitioner. Yrkes- och karriärvägledning bedömdes som bristfällig. Utbildningen är på norska, vilket gjorde att en möjlig internationell rekryteringsbas saknades, vilket också är en svaghet.

Möjligheter (yttre)

Bergen är en större stad och en populär studieort. Det är en stark utbildningsort i regionen och studenter har relativt lätt att få jobb efter utbildning. De andra masterprogrammen i Norge har inte *kombinationen* av humaniora och samhällsvetenskap som finns i Bergen. Med flera olika framgångsrika forskargrupper finns det möjlighet att stärka kopplingen mellan utbildning och forskning. Det finns ett ökat intresse för internationella samarbeten och joint programs/double degrees. Utbildningen är avgiftsfri och nordiska utbildningssystem har gott rykte. Alla dessa saker ger masterprogrammet möjligheter att bli framgångsrikt på sikt.

Hot (yttre)

Tryck på att ha mer praktisk utbildningar från studenter. Svårt att attrahera studenter från andra orter. Minskade barnkullar. Konkurrenter med tydligare profil. Nätutbildningar och större krav på internationaliserad utbildning.

Sammantaget lyftes olika saker fram, både gällande problemens orsaker och vad som är möjliga lösningar. I rapporten tryckte jag på att det kan finnas flera orsaker till att göra om ett utbildningsprogram. Det kan dels handla om att göra programmet mer attraktivt, dels att

programmet ska harmonisera med andra utbildningar och instituttets profil. Det var något oklart i uppdraget vari problembilden egentligen bestod och de råd som gavs i slutet på rapporten syftade till att framförallt fokusera på det förra, dvs. programmets attraktivitet.

- Ny kunskap: I rapporten underströks det att programrådet borde ägna tid åt att ta fram mer kunskap om orsakerna till bristande söktryck. Är det kvalitetsbrister i utbildningen eller är det orsaker som inte direkt har att göra med hur masterprogrammet är organiserat? Beroende på svaret kommer åtgärderna se olika ut (detta resonemang finns också med i 2016 års rapport gällande bachelorprogrammet).
- Profil och konkurrenssituation: Programrådet diskuterade olika sätt att profilera programmet. I rapporten poängterade jag fram att man måste våga lyfta fram vad som är programmets styrkor och kanske också "paketera" dem tydligare. Inte minst beroende på att andra masterutbildningar har sådana styrkor.
- Fokus på generiska kunskaper: Som jag redan under första sensorperioden påpekade menade jag även i denna rapport att man måste profilera vilka kunskaper som man faktiskt har användning för i yrkeslivet. Vad är översättningsbart och vad kan man göra för att göra detta tydligare? I kombination med mer kreativa examinationsformer skulle det kunna ge ett lyft och också klargöra utbildningens relevans.
- Samarbete forskning och omgivande samhälle: Programmets studenter söker sig dels till forskning/undervisning, dels till PR/information. En uppmaning var att stärka relationen till forskargrupper och omgivande samhället. Gästföreläsare, uppsatskataloger, seminarier (interna och externa). Här kan man göra mycket med ganska små medel.

Rapport 2015

Rapporten tog sin utgångspunkt i diskussion med Jan Erik Hovden (dåvarande programrådsleder) och Ole Johan Mjøs (fd programrådsleder). I denna konversation kom vi fram till att 2015 års rapport skulle vara en genomlysning av hur metodundervisningen såg ut på både bachelor- och masterprogrammet i medievetenskap i Bergen.

I rapporten gick jag igenom litteraturlistor, examinationsformer, föreläsningspresentationer för att få en överblick över metodundervisningen. Slutsatsen var att det fanns mycket metodundervisning trots att det inte fanns någon metodkurs på varken bachelor- och masterprogrammet. Från den första introduktionskursen till 300-poängsnivån vävdes det in litteratur, föreläsningar, seminarieuppgifter och examinationer där metodfrågor stod i centrum. Fördelen med detta upplägg var att man inte flyttar ut metoden från ämneskunskaper utan att det ses som en helhet.

Metodkunskaper blir därmed en integrerad del i studierna av institutioner, texter, publik och kultur. Nackdelen är givetvis att det inte finns en sammanhållen metodkurs där alla aspekter av metod samlas. Risken för överlappningar, att man inte når så långt ifråga om progression och att vissa saker kanske tappas bort finns också.

Min slutsats av att gå igenom metodundervisningen i medievetenskapsprogrammen i Bergen var att upplägget har många förtjänster. Det ryms många metoder och teoriperspektiv inom programmet.

Särskilt kurser om medietexter och mediepublik blir sannolikt bättre genom att metodundervisningen är integrerad. Men det finns några saker som jag lyfte fram vilka handlar om överlappningar, omtag och att vissa metoder kanske inte togs upp i den omfattning som vore önskvärt.

- *Kvalitativ och kvantitativ metod?* Distinktionen upprepades på ett antal kurser och en reflektion var om budskap kring metodval och dess lämplighet skiljer sig åt beroende på vilken kurs som studenten läser. Hur många gånger behöver studenter höra denna distinktion och diskutera den? Dras samma slutsatser ifråga om vetenskapsteori och epistemologi?
- *Progression?* En annan sak jag tog upp var frågan om det verkligen sker en progression i metodkunskaper mellan de olika nivåerna. Min bedömning var att så var fallet mellan 100 och 200-poängsnivån, men det var inte lika tydligt att 300-poängsnivån innebar en progression i alla delar (i design var det dock definitivt progression).
- *Får alla metoder plats och uppmärksamhet?* Det finns många metoder och angreppssätt som tas upp på olika kurser. Ett förslag var att systematiskt utvärdera vilka metoder och vilka moment som tas upp under programmen. En sådan genomgång skulle göra det lättare att få översikt över vilka metodmoment som faktiskt ingår och därmed kvalitetssäkra metodundervisningen.

Rapport 2016

Den tredje rapportens startade i en diskussion med programrådesmedlemmarna vid besök i Bergen 10 januari 2017: Asbjørn Grønstad (dåvarande programrådsleder), førsteamanuensis Rune Klevjer och førstekonsulent Natalie Angelica Sagstad. I denna konversation kom vi fram till att 2016 års rapport skulle ta upp två teman. Det ena var frågan om rekrytering, då programrådet upplevde ett minskat söktryck till bachelorprogrammet. Den andra gällde organisering av den första terminen på bachelorprogrammet, då inte längre SV100 (samfunnsvitenskaplege tankemåter) gavs som obligatorisk kurs den första terminen.

I analysen av söktryck använde jag material om antagning som jag fått av Natalie Angelica Sagstad, men framförallt statistik från webbplatsen Samordnaopptakk.no, där statistisk från ansökningar till högre utbildning i Norge är samlat. Jag sökte och sammanställde resultat från åren 2010 till 2016.

För diskussionerna om den första terminens kurser använde jag material från den offentliga hemsidan för programmen och de dokument som varit tillgängliga via "Min side", där jag haft tillgång till powerpointpresentationer från föreläsningar, pensum, schema, arbetshäften för seminarier, information om examen, exempel på tidigare examinationsuppgifter, kursutvärderingar mm. Jag använde också i viss utsträckning tidigare sensorrapporter.

Efter att ha gått igenom statistiken för söktryck kan ett antal slutsatser dras om hur det minskade söktrycket till bachelorprogrammet i medievetenskap i Bergen kan förstås.

- Det har inte att göra med en generell minskning av intresse för högre utbildning. Antalet sökande till universitets- och högskoleutbildning i Norge ökade under perioden.

- Det kan inte knytas till ett minskat intresse för Bergen som studentstad. Antalet sökande till universitetet i Bergen ökade.
- Det hör inte samman med minskad popularitet för generella samhällsvetenskapliga teoretiskt inriktade program. Bachelorprogrammen i sociologi och statskunskap har fått ett ökat antal sökande de senaste åren (2015-2016).
- Det har inte att göra med att programmet är mer teoretiskt jämfört med andra bachelorprogram som ges med medieinriktning (journalistik och film och tv-produktion). Samma nedgång skedde för dessa program.
- Det verkar framförallt ha att göra med en generellt dalande popularitet för mediefag. Denna nedgång ses för hela ämnesområdet och för bachelorprogram i medievetenskap vid andra universitet i Norge.

Bachelorprogrammet i medievetenskap är en bred och i huvudsak teoretisk utbildning. Liksom många andra medievetenskapliga utbildningar har den varit mycket populär. Det verkar dock som denna och andra utbildningar i mediefag fått lite svårare att attrahera nya studenter. I den genomgång som gjorts ovan finns det dock ingenting som tyder på att det minskande intresset bland studenter har något att göra med hur bachelorprogrammet vid universitet i Bergen är organiserat. Snarare har det att göra med en trend där medievetenskap inte är riktigt lika attraktivt som tidigare. Vi vet att det går mode även i studenters val av universitetsutbildning och just nu verkar mediefag ha en "konjunktturnedgång".

I fråga om hur den första terminen ska organiseras finns det givetvis många olika alternativ. Men min uppfattning var att man skulle ta chansen och göra om MEV100. Jag skulle i denna omorganisering helst se att man på allvar går igenom ex phil, SV100 och MEV100 (+ akademiskt skrivande) för att identifiera vilka kunskaper man menar är viktigt att studenter i medievetenskap har för fortsatta studier i ämnet. Jag tror att det är centralt att balansera samhällsvetenskapliga och humanistiska perspektiv för att studenterna ska kunna få en bra start på bachelorprogrammet.

Reflektioner kring sensoruppdraget

Jag var sensor för programmen i medievetenskap vid universitetet i Bergen under två perioder. 2010-2013 samt 2014-2017. Mina generella uppfattning är att det har varit en mycket positiv erfarenhet. Möjligheten att lära sig mycket om en annan utbildningsmiljö har för mig personligen varit utvecklande, inte minst i relation till mitt arbete som lärare vid JMG i Göteborg. Genom att få utvärdera andra utbildningar skaffar man sig perspektiv på den egna institutionen och den verksamhet som bedrivs.

Förutom detta har bemötandet från personal vid instituttet alltid varit mycket bra. Alla har varit positiva till mitt arbete och jag har alltid fått den hjälp jag behövt av ansvariga för utbildningen. Mina besök i Bergen har varit både effektiva och trevliga då jag fått möjlighet att sitta ner och diskutera utbildning och forskning med kollegor. Även kontakten med studenter har varit positiv och gett mycket tillbaka.

Min roll som sensor har jag aldrig sett som utvärderande i formell mening, utan snarare som ett "bollplank", som en extern resurs som kan ge ett utifrånperspektiv på verksamheten. Råd och rekommendationer har jag sett som inspel i programrådets och kollegiets pågående diskussioner. Med andra ord har jag sett mina rapporter som ett beslutsunderlag för det kvalitetsarbete som sker vid instituttet.

Därför har också temat för mina rapporter diskuterats fram i möten med programrådsleder och programrådet. På så sätt har också relevansen för mina rapporter säkerställts. Programrådet och kollegiet har fått underlag för de diskussioner som förts för att utveckla och kvalitetssäkra programmet. Nackdelen med detta perspektiv är givetvis att jag som sensor inte själv valt ämne för rapporten och därmed också till viss del problemformuleringen. Jag har dock sett det som viktigare att ge inspel än att jag som sensor ska "leta upp problem" för årsrapporterna. Dessutom finns det ju möjlighet att i de inledande och avslutande rapporterna göra mer breda problembeskrivningar eller peka på särskilda brister.

Trots de positiva erfarenheterna finns givetvis möjligheter till förbättringar ifråga om sensoruppdraget. Några sådana punkter är:

- Även om jag hela tiden upplevt kontakterna med programrådet som uppskattade och positiva har det oftast varit jag som programsensor som tagit kontakt och initierat möten. Jag tror att programrådet i högre grad skulle kunna använda programsensorn som resurs och styra när besök i Bergen vore lämpliga för att optimera resultatet. Det vore dessutom önskvärt med lite fler kontakter under året och längre planering ifråga vad sensorrapporten ska ta upp.
- Jag borde kanske som sensor varit lite mer systematisk ifråga om hur min rapport använts och vilka delar som programrådet/kollegiet tagit till sig. Jag har i diskussioner med programrådsledare fått det bekräftat att rapporterna varit viktiga beslutsunderlag, men jag tror att detta arbete kan systematiseras. Kanske ska det finnas en rapport tillbaka till sensorn från programrådet om hur arbetet fortsatt? Eller också ska det kanske i varje års sensorrapport finnas en punkt där sensor går igenom vad utfallet blev av förra årets rapport.
- Det har särskilt under de senaste åren varit en stor omsättning på programrådsleder och programråd. Det har gjort att kontinuiteten i arbetet med sensorn kanske blivit lite åsidosatt. Ett exempel är att den utvärdering jag gjorde med en enkät till studenterna 2011 inte var allmänt känd några år senare då en ny enkät gjordes utan att den som genomförde den visste om 2011 års enkät. Jag detta kunna undvikas om det funnits en större kontinuitet gällande programrådsleder och programråd.

Utblickar och utmaningar

När jag började mitt sensoruppdrag 2010 läste jag igenom rapporterna från tidigare programsensor. Bilden av programmet var då att det generellt sett var program med god kvalitet, men att det både

fanns utmaningar ifråga om internationalisering och medieperspektiv. Dåvarande programsensor påpekade att perspektiven var väldigt norska och att de internationella utblickarna kunde vara fler, inte minst ifråga om litteratur. Dessutom saknades enligt dåvarande programsensor "nya medier", då fokus var på traditionella medier och inte minst det starka historiska perspektivet.

Så här nästan tio år senare är min bild att dessa problem i stor utsträckning åtgärdats. Trots att de medievetenskapliga programmen i Bergen är ganska traditionella ifråga om upplägg och innehåll har de internationella perspektiven blivit mycket starkare och sociala medier finns med i många av kurserna. Dessutom diskuteras det om joint degrees/double degrees för att utveckla internationalisering.

Ser man över tid har de mediehistoriska perspektiven tonats ner i bachelorprogrammet, som länge hade en tung mediehistorisk profil. Nu är det mer uppblandat med andra perspektiv, inte minst eftersom studenter kan välja andra program på 200-poängsnivån än mediehistoria. Det har gett en större bredd, men också en något mer otydlig profil. Frågan är lite vad medievetenskap i Bergen vill ha för profil i framtiden. Är det bredden man ska trycka på eller finns det skäl att fundera på profilering? I så fall vilken? Går man till hemsidans presentation är det att både ha samhällsvetenskapliga och humanistiska perspektiv som särskiljer medievetenskap i Bergen från många andra program inom fältet. Jag tror att man ska arbeta vidare och fördjupa vad det innebär att ha båda dessa rötter i synen på medievetenskap. Kanske är det en väg till en tydligare profil?

Flera gånger har jag tryckt på att utbilda och lyfta fram vilka generiska kunskaper som lärs ut. Det går också att göra variationer på examinationer som knyter an till andra sektorer i samhället och att hemtentamen i akademisk essäform varierar som examinationsform. Generellt tror jag att vårt ämne skulle må bra av att studenter stärks i både akademiskt skrivande och andra genrer. Jag tror dessutom att alla våra studenter – och från andra ämnen – borde undervisas i "public speech", hur man gör presentationer mm. Men frågan är givetvis om ett ämne som "medievetenskap" är för snävt för att inkludera sådana moment. Dessa kompetenser efterfrågas av studenter och det medievetenskap måste ta ställning till är man överhuvudtaget vill vara med och konkurrera om dessa studenter.

Medievetenskap befinner sig också i en stark konkurrenssituation med de praktiska programmen på instituttet och Media City Bergen. Frågan är hur medievetenskap vill profilera sig i relation till dem. En del studenter uttryckte i utvärderingar synpunkten att man läste medievetenskap eftersom man inte kom in på de mer praktiskt orienterade programmen. Det kan knappast vara den etiketten som medievetenskap vill ha.

Vad gäller masterprogrammet är en grundläggande fråga om det fortfarande ska vara ett program på norska. Kanske kan en omläggning till engelska locka studenter från andra länder? Det har varit en utveckling som vi sett i Sverige, även om inte det heller är problemfritt. Alla nya program som startar på master i samhällsvetenskap vid Göteborgs universitet är numera på engelska.

Nedgången för bachelorprogrammet i medievetenskap vid universitet i Bergen verkar i första hand bero på externa faktorer som har att göra med hur ämnet mediefag bedöms av presumtiva studenter. De omvärldsfaktorer som har att göra med sämre arbetsmarknad för många i mediebranschen är kanske en av de viktigaste faktorerna. En annan kan vara att ämnet medievetenskap har haft sin "peak" i popularitet. I de nordiska länderna har medie- och

kommunikationsvetenskap haft en stark tillväxt under flera decennier. I Sverige skedde en expansion där många högskolor startade utbildningar inom ämnet, vilket lett till överetablering. Men trots att samhället är allt mer medialiserat har kanske inte medie- och kommunikationsvetenskap samma lyskraft längre? En annan faktor kan vara att många andra ämnen diskuterar sociala medier och medialisering. Medievetenskap har kanske inte riktigt lyckas varken ta fram egna teorier som fått brett genomslag eller kunnat profilera ämnets akademiska särart? Vi har många utmaningar som akademiskt fält.

Mölndal 2018

Bengt Johansson

Programsensor